

Соғыста 150 мың СОМ СЫЙЛЫҚ АЛҒАН

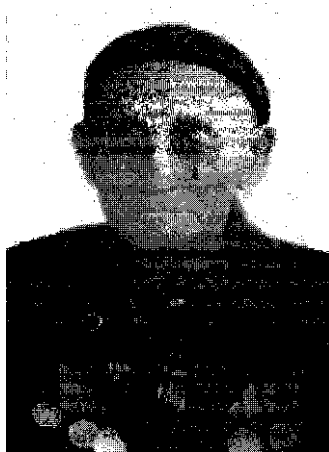
*Ардагер Мұқажан Ақажановтың ерлік-еңбек жолы
жас ұрпаққа үлгі-өнеге*

М

ұқажанның әкесі Ақажан ескіше оқыған сауатты адам болған, баласының хат танып, білім алуына бар жағдай жасайды. Сол жылдары өңірде ешқандай білім алу ошақтары болмағандықтан, Мұқажанды 1924 жылдан бастап 1927 жылға дейін төте жазу біліміне әкесі өзі оқытқан екен. Алайда 1928 жылы тәркілеу науқаны басталып, сол ағымға Ақажан молланың да жанұясы ілінген. Мұқажан Ақажанов еңбек жолын 1929 жылы Ақтөбе ауылдық ұйымында хаттасушы болып бастайды. 1931-1932 жылдардағы ашаршылық тұсында Мұқажан ата Ақтөбе ұйымының халқын қажетті азық-түлік, киім-кешек және басқа да тұрмыстық құрал-жабдықтармен қамтамасыз ететін қызметті басқарды. Қарамағында онға тарта атшана мен атарба және он алты адам болған.

1932 жылы Мұқажанның басшылығымен Ақтөбе ұжымына қарасты жерде тек қол күшімен біршама егін салынды. Жалғыз атсоқамен және күрекпен жер өңделіп, қолтырмамен малаланып, сол жылдың күзінде бұрын-сонды болмаған астық алынды. Осы астықтың арқасында өңірдегі ашаршылықтың беті едәуір қайта бастайды және келешекке біршама тұқым қоры құйылды. 1934 жылдың мамыр айында аудан басшылығы Мұқажан атаны Нұраталды кеңшарының «Алабұға» бөлімшесіндегі сүт өңдеу өндірісіне басшылық етуге жіберді. Одан кейін 1935 жылы сол өңірде жаңадан ашылған фермасын басқаруды жүктейді. Ал 1936 жылы Балқаш кен байыту комбинатының қосалқы «Қызылтау» шаруашылығының «Түлкілі» фермасы жетекшілігіне жоғарылатады. Осы қызметті 1939 жылға дейін, яғни қызыл әскер қатарына шақырылғанға дейін атқарды.

Мұқажан 1939 жылдың қазан

айында қызыл әскер қатарына шақырылып, әскери борышын өтеу уақыты Ұлы Отан соғына тұспа-тұс болғандықтан, еліне аман-есен тек 1946 жылдың мамыр айында оралған. Жеті жыл қызыл әскер қатарында болған Мұқажан ата сұрапыл соғыс жылдары Совет Одағының Қиыр Шығыс әскери округінде Комсомольск қаласының іргесіндегі арнайы бөлімде шекарадағы әскери барлау бағытындағы жауапты қызметте болған.

Сол соғыс жылдардағы оқиғалардың бірін Мұқажан есіне түсіріп, былай дейді: «Екі ай карантин біткеннен кейін барлық жауынгерлер жалпы сапқа тұрғызылып, полк командирі Айтжанов Мұхамбетжан деген полковник келді. Ол бірден сапқа қарап тұрып: «Қазақстаннан Қарағанды қаласынан жауынгерлер бар ма?» деп сұрады. Рота командирі: «Бар, ол Ақажанов Мұқажан» деді. Мен саптан шықтым, Полк командирі жаныма келіп Қарағандының қай жерінен екенімді, әке-шешем, туған туыскандарымның арасында саяси сотталғандар бар ма деп сұрақтар қойды. Одан кейін ол өзі Теміртаудан екенін айтып мені құпия бөлімшесіне қарасты арнайы бөлімде боламын деді. Осыдан кейін мен бірінші арнайы бөлімде алғашқы-

да орынбасар, кейіннен бөлімше командирі болдым.

1945 жылы Жапониямен соғыс алдында біз Амур өзенінің жағалауында шекара күзетінде болдық. Қарамағымда 9 қатардағы жауынгер және бір орынбасарым болды. Ұзындығы бір шақырымдай ор қаздық. Басқа әскери бөлімшелер тылдан біздің траншеяға дейін жер астымен байланыс жасады. Тамақ, киім-кешектер осы жер астымен бізге жеткізіліп отырылды. Шекарада талай жапон әскери тыңшыларын кейін қайтарып отырдық. Осы кезде жапон әскерлері жарылғыш заттармен өз-өздерін жарып жібергенін талай көрдік. Оларды бірден шекараға жақындатпай мерген винтовкасымен атып отырдық. Күніне кезектесіп 2-3 сағат қана ұйықтаған кездер болды.

Бір күні таңның ататын уақытында дүрбімен кезекті тексеру кезінде Амур өзенінің жатасында қозғалған жанды байқап қалдым. Күзеттегі бес адамның үшеуін алып, үстімізге алдамшы киімдерді киіп, өзенге қарай барлауға кеттік. Өзенге жарты шақырым қалған кезде жапон барлаушысы бізді байқамай бірден қолға түсті. Ол кенеттен ұсталғанынан өз-өзін жаруға үлгермеді. Оны байлап, бөлімшеге әкеліп офицерлерге тапсырдық. Ұстағанымыз жапон әскерінің барлаушысы болғанын және одан құпиясы ақпараттар алынғанын рота командирінен естілік. Соғыстың соңына дейін осы шекараны күзетуде болдық.

Қиыр Шығыстағы соғыста жеңіске жеткеннен кейін Мәскеуден арнайы бір офицер келіп маған Генералиссимус И. Сталиннің өзі қолы қойылған арнайы грамотасын және 150 000 сом ақшалай сыйлық, орынбасарыма 100 000 сом тапсырды, ал қарамағымдаты жауынгерлеріме ресми алғыс айтылды - дейді Мұқажан ата соғыс туралы өз

әңгімесінде.

Соғыстан кейін 1947 жылдың қаңтар айынан бастап 1949 жылдың қазанына дейін Мұқажан ата аудандық тұтынушылар одағы мекемесінде ревизор болып азаматтық қызметін қайта жалғастырды. Одан кейін сол мекемеде қойма меңгерушісі, 1950-1956 жылдар аралығында Шет аудандық тұтынушылар одағы төрағасының орынбасары қызметінде болды. 1956-1960 жылдар аралығында «Орталық аудандық аурухана», ал 1960-1974 жылдар аралығында «Аудандық коммуналдық шаруашылығы» мекемелерінде шаруашылық меңгерушісі болып қызмет атқарды.

Өндірістегі жоғарғы көрсеткіштері үшін бірнеше дүркін ауданның, облыстың, кәсіподақ ұйымының жеңімпазы аталып, мадақтама және бағалы сыйлықтармен марапатталған. Ұлы Отан соғысындағы Мұқажан Ақажанов атаның көрсеткен ерліктері лайықты бағаланып ол, «Отан соғысы» орденімен, «Георгий Жуков», «Ұлы Отан соғысындағы жеңісі үшін», «Соғыс ардагері» медальдарымен және Ұлы Отан соғысына жеңісіне арналған Мерейтой медальдарымен, Украина мемлекетінің арнайы медалімен және көптеген Құрмет грамоталарымен марапатталған. Бүгінгі таңда жүзге келген қарт майдангер шежірелі Шет еңірінде ғибратты өмір кешіп келеді. Ауданымыздың дамуына үлес қосқан ардақты аталарымыздың жолдары жас ұрпақ үшін үлгі-өнеге бола бермек. Бүгінде Мұқажан ата екі қызынан төрт немере, үш шөбере көріп еліміздің құрметті хәм сыйлы ақсакалы және ең жасы үлкен қазыналы қарты болып өмір кешуде.

**Бейбіт ЖҰМАБЕКОВ,
«Нұр Отан» партиясының мүшесі.**

Қарағанды қаласы.